

HALK OYUNLARI TEMSİLİNDE KÜLTÜREL MEKÂN İŞLEVİ*

THE FUNCTION OF CULTURAL VENUES IN TRADITIONAL FOLK DANCE PERFORMANCES

*Emir Cenk AYDIN***

Özet:

Mekânın, kültürel süreklilik açısından gerekli olduğu gerçeği göz önüne alındığında, diğer alanlarda olduğu gibi halk oyunları alanında da kültürün üretildiği ve aktarıldığı kültürel mekânların üstlendiği işlevin irdelenme gereği kaçınılmazdır. Bu noktada halk oyunlarının yaşatıldığı ve gelecek kuşaklara aktarıldığı kültürel mekânların yok olma çekincesi, kültürün de yok olma çekincesini beraberinde getirir. Bu görüş, aslında yeryüzünde kültürel mirası ve kültürel çeşitliliği korumayı temel amaç olarak kabul eden ve kültürel mirası korumanın önemli unsurlarından biri olarak kültürel mekânların işlevini benimseyen UNESCO tarafından 2003 ve 2005 yıllarında imzalanan iki ayrı sözleşme ile doğrulanmaktadır.

Halk oyunlarının geleneksel kültürel yapısı içinde toplumsal yaşama ilişkin mekânlar; doğum, sünnet, evlenme, bağ bozumu, yayla şenliği gibi geleneğin yaratıldığı ve yaşatıldığı açık ya da kapalı mekânlardır. Geleneksel temsillerde öncelikli olan bu mekânlar, günümüz koşullarında küresel ve yerel etkilerle değişmiş, kültürel ve mekânsal farklılaşma ve çeşitlilik hızlanmıştır. Bununla birlikte, yaşam koşullarındaki hızlı değişim, evrensel kültür ile yerel kültürler arasındaki çelişki, kültür ve mekân etkileşiminde yeni boyutlar yaratmış ve gelenek yeniden biçimlenen bu mekânlarda yaşatılır hâle gelmiştir.

Kültür aktarımında halk oyunlarında kültürel mekânların önemi, kentleşme, teknolojik gelişme, küreselleşme gibi olguların kültürel süreklilik ve çeşitlilik konusundaki olumsuz etkileri nedeniyle daha da öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, halk oyunları temsilinde kültürel mekân işlevi ve bu mekânlardaki değişimler; kültür, mekân ve insan açısından ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Halk Oyunları, Kültür, Mekân, Temsil.

Abstract:

Considering the necessity of cultural continuity; the function of cultural venues is needed to be examined as the places where culture is produced and transmitted in the field of folk dances as well as in other cultural areas. At this point,

* Bu makale, 2016 Muğla 2. Uluslararası Müzik ve Dans Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr., Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümü – İzmir emircenk@gmail.com

with concern of cultural values being vanishing as the places where culture is kept alive and transferred to the future generations, comes the concern of culture vanishing itself. Two separate contracts being signed by Unesco in 2003 and 2005 regarding the protection of cultural heritage also validates that opinion as Unesco mainly aiming the protection of cultural diversity and heritage, considering the function of cultural space as one of the most important elements of this activity.

Venues of social life in traditional cultural structure of folk dances are places where traditional celebrations and rituals are created and kept alive such as birth, circumcision, marriage, vintage and spring festival tradition. These places are subject to a rapid change and transformation by the effects of today's both global and local conditions and affects. Changing life conditions combined with differences in global and local culture has generated new dimensions in culture and place interaction, and tradition still continues in these transformed venues. Today, the importance of cultural venues in the transfer of folk culture to new generations is more significant than ever considering the negative effects of urbanisation, technological development and globalisation on cultural continuity and diversity. In this paper; the function and transformation of cultural venues is examined and discussed in terms of culture, place and human.

Key words: Folk Dance, Culture, Venues, Performance.

GİRİŞ

Doğal ve kültürel mekânlar toplum hayatında önemli bir yer tutar. Toplumsal yaşamda sosyalleşmek, belirli bir gruba aidiyet, ait olunan grubun kimlik özelliklerini oluşturmak ve ait olunan kültürel birikimleri aktarmak gibi işlevleri üstlenen mekân, varoluşun ve kimliğin temel bir ögesidir.

“Çeşme başı, harman yeri, meydan, köy odası vb. gibi kültürün gizli ve açık işlevlerinin gerçekleştirildiği mekânlar; aynı düşünceyi ve duyguları paylaşan insanları bir araya getiren, yüzyıllara dayanan ortak bir kültürel birikimin aktarılmasına, paylaşılmasına vesile olan yerlerdir. Geçmişin bugünde harmanlandığı ve geleceğe taşındığı, yeni kültürel unsurların oluştuğu, eskilerin hatırlatıldığı ve paylaşıldığı alanlar olarak, geçmiş ve bugünü karşılaştırma, değişim ve dönüşümleri ortaya koyma bakımından önem taşımaktadırlar” (Çetinkaya, 2013, s. 75-76).

Türk eğlence kültüründe eğlencenin düzenlendiği açık ya da kapalı her türlü fiziki ortam, mekân olarak kabul edilir.

“Eğlencenin düzenlendiği açık ya da kapalı her türlü fizikî ortam; köy odası, yâren odası, kahvehane, meyhane, hamam, bar, disko, pavyon, gazino, avlu, harman yeri, samanlık, ırmak, çay ve deniz kenarı, bahçe, tarla, meydan, park, cadde, sokak, lokanta, tiyatro, dans ve düğün salonları

ve benzeri her türlü mekân ve diğerleri, Türk eğlence geleneğinin yaratıldığı mekânlar” olarak belirlenmiştir (Özdemir, 2005, s. 93).

Mekânın, kültürel süreklilik açısından gerekli olduğu gerçeği göz önüne alındığında, diğer alanlarda olduğu gibi halk oyunları alanında da kültürün üretildiği ve aktarıldığı kültürel mekânların üstlendiği işlevin irdelenme gereği kaçınılmazdır. Bu noktada halk oyunlarının yaşatıldığı ve gelecek kuşaklara aktarıldığı kültürel mekânların yok olma çekincesi, kültürün de yok olma çekincesini beraberinde getirir. Bu görüş, aslında yeryüzünde kültürel mirası ve kültürel çeşitliliği korumayı temel amaç olarak kabul eden ve kültürel mirası korumanın önemli unsurlarından biri olarak kültürel mekânların işlevini benimseyen UNESCO tarafından 2003 ve 2005 yıllarında imzalanan iki ayrı sözleşme ile doğrulanmaktadır.¹

“Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (2003) ve Kültürel Anlatımların Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi (2005). Bu sözleşmelerin temel amacı, yeryüzünde kültürel mirası ve kültürel çeşitliliği korumadır. UNESCO için koruma düşüncesi ile sürdürülebilir kalkınma birlikte önemlidir. Bu nedenle, korumanın önemli unsurlarından birini kültürel mekânlar oluşturmaktadır. Kültürel mekân, somut olmayan kültürel mirası doğal bağlamında koruma özelliğine sahiptir. Bu nedenle, kültürel mekânın korunması kültürün korunması demektir” (Oğuz, 2007, s. 30).

Halk oyunlarının geleneksel kültürel yapısı içinde toplumsal yaşama ilişkin mekânlar, doğum, sünnet, evlenme, bağ bozumu, yayla şenliği gibi geleneğin yaratıldığı ve yaşatıldığı açık ya da kapalı mekânlardır. Doğal ortamında, köy meydanlarında, bahçelerinde, harman yeri, yayla gibi açık alanlarda veya yörelere göre köy odaları, horon evi, barana, erfene gibi farklı isimlerle anılan yerel eğlencelerin gerçekleştirildiği kapalı mekânlarda icra edilen halk dansları, görerek ve taklit edilerek öğrenilir, icra edenler tarafından yeni nesillere aktarılır. “Her kültürel unsur, belirli bir bağlamda anlam kazanır. İcranın gerçekleştiği, yaratıcılığın ortaya konduğu alanlar olarak mekânlar; belirli bir sözün, hareketin, bedensel tavrın işlev ve anlam kazandığı ortamlardır. Bu anlamda mekân, icra için belirleyici bir unsurdur ve anlamsal çerçeveyi oluşturmaktadır” (Çetinkaya, 2013, s.75). Bu sebeple halk danslarının öğrenilmesinde mekânlar, kültürün paylaşıldığı alanlar olarak önem arz eder.

Dans yaratıldığı zaman ve doğal mekânın kültürel ve sosyal değerleriyle beslenmiş, içinde olduğu kültürle şekillenmiştir. Bu konumda dansın işlevi, eğlendirmek ve hoş zaman geçirtmenin ötesinde geleneğin icrası vasıtasıyla geçmiş ve gelecek arasında bir bağ oluşturulmasını

¹ Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://unesco.org.tr/?page=11:0:5:turkce;http://en.unesco.org/themes/protecting-our-heritage-and-fostering-creativity>

sağlamaktır. Bu bağlamda Çetinkaya'nın da dediği gibi "*Mekânda gerçekleştirilen çeşitli icralarda dün, bugün ve gelecekle bağlantılar kurulur ve bu, mekânın "zaman birleştirici" özelliğini ortaya çıkarır.*" (Çetinkaya, 2013, s. 76). Mekânın yapısı dansların icra biçiminde dahi etkili bir unsurdur. Yaylalarda, köy meydanları gibi geniş alanlarda oyuna katılan kişi sayısı fazladır. Horonu oluşturan halkanın mekânın büyüklüğüne göre tamamını görmek bile mümkün olmayabilir. Bu kadar geniş mekânlarda halkanın içinde çalan çalgıcıların seslerini duyurmaları açık alan olması sebebiyle çok zordur. Bu sebeple bazen halka içinde belirli mesafelerde birkaç çalgıcıyı aynı anda çalarken görmek mümkündür. Dansa katılım istendiği zaman sonlandırılabilir ancak icrayı bırakanın yerine hemen yeni bir kişi eklenir ve dans saatlerce devam eder. Bu tür mekânlarda icra edilen sadece dans değildir. Dansa ait ne varsa, dansın birleştirici özelliği, gruba ait hissetme duygusu, sosyalleşme, kültürün yaşanması, aktarılması dans aracılığı ile gerçekleşir.

Geleneksel temsillerde öncelikli olan bu mekânlar, günümüz koşullarında küresel ve yerel etkilerle değişmiş, kültürel ve mekânsal farklılaşma ve çeşitlilik hızlanmıştır. Bununla birlikte, yaşam koşullarındaki hızlı değişim, evrensel kültür ile yerel kültürler arasındaki çelişki, kültür ve mekân etkileşiminde yeni boyutlar yaratmış ve gelenek yeniden biçimlenen bu mekânlarda yaşatılır hale gelmiştir.

UNESCO sözleşmelerine göre, kültür aktarımında mekânların önemi, kentleşme, teknolojik gelişme, küreselleşme gibi olguların kültürel süreklilik ve çeşitlilik konusundaki olumsuz etkileri nedeniyle daha da öne çıkmaktadır. Mekânların önemine özellikle dikkat çeken Oğuz, kültürel süreklilik ve çeşitlilik açısından en önemli olgusal olumsuzlukların modernleşme süreçlerinde ortaya çıktığını belirterek, "*Topluluklar, gruplar ve bireyler, kültürel belleklerinin oluşup geliştiği ve kültürel üretimlerinin kuşaktan kuşağa aktarılıp yaşatıldığı ritüel mekânlarını terk ederek modern yaşamın peşinden gittiler ve geçmişle bağlarını büyük ölçüde kopararak yeni mekânlarda yeni kültürler edindiler*" demektedir (Oğuz, 2007, s. 32). Bu bağlamda Evrim Ölçer Özünel de *modernizmin, hayatımıza girerken kendine ait mekânlar üretmekte oldukça başarılı olduğu, hatta daha da ötesi, sadece kendi mekânlarını oluşturmakla kalmayıp inşa ettiği yapay mekânlarda tüketilen kültürü de yeniden inşa ettiği iddia edilebilir* (Özünel, 2011, s. 259), diyerek modernizmin kültürün yeniden inşasında etkili olduğunun altını çizmektedir.

Kentleşme, teknolojik gelişme, küreselleşme gibi olgular sebebiyle, geleneğin aktarıldığı ve yaşatıldığı ritüel mekânların terk edilmesi ve yeniden oluşturulan mekânlarda yaşamaya başlamasına verilecek örnekler arasında sünnet, nişan ve düğün gibi geleneğin yaşatıldığı mekânlar verilebilir. Köy meydanlarında, bahçelerinde, sokaklarında, geniş alanlarda

yapılan düğünler, düğün salonu adı verilen ve sadece nişan ve düğün törenlerinin yapıldığı kapalı büyük salonlara taşınmıştır. “*Bugün Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görülen kır düğünleri ve şehirlerde merkezden uzak bölgelerde sokaklarda yapılan düğünler geleneğin devam ettirmeye çalışıldığı etkinlikler olarak görülebilir. Buna karşılık salon diye tabir edilen kapalı mekânlarda gerçekleştirilen düğün törenleri, geleneği devam ettirmekle birlikte, yerleşik yaşama geçmenin veya şehirleşmenin getirdiği değişen yaşam koşullarının bir yansıması olarak değerlendirilmelidir*” (Berber, 2009, s. 10).

Sosyal ve mekânsal bir olgu olan kent mekânları ve bu mekânlara yüklenen anlamlar toplum ve bireyler arasındaki iletişimin en önemli unsurlarındandır. Geleneksel kültürlerin yaşamasında yerelde hala etkili olan bu, folklorun dinamik yapısı göz önüne alındığında değişime uğrasa da, kültürün devamı farklı bağlam ve ortamlarda yeniden üretilmeye ve temel işlevini hala sürdürmeye devam etmektedir. Farklı boyutlarda bu çabanın sürdürüldüğü, yerelde düzenlenen festival, yarışma ve çeşitli etkinliklerde de görülmektedir. Örneğin Karadeniz Bölgesi'nde yapılan yayla şenlikleri geçmişte olduğu şekliyle çeşitli etkilerle değiştirse de kültürün yaşatılması ve aktarılması çabası yeni şekliyle de sürdürülebilmektedir. Geleneksel yapı içerisinde diğer alanlarda olduğu gibi yaylacılık geleneğinde de sosyal ve ekonomik şartlara bağlı olarak birtakım yapısal ve işlevsel değişiklikler gözlemlenmektedir. Geçmişte yayan şekilde günlerce süren yaylaya çıkma süreci, günümüzde ulaşım araçları sayesinde çok daha hızlı bir şekilde yapılmakta, teknolojik aletlerin gelişmesi ile yaylada icra edilen dansın ve müziğin duyurulması daha farklı ortaya çıkmaktadır. Geleneksel kıyafetler yerini güncele bıraksa da değişen zaman ve mekân koşullarına rağmen kültür, geçmişten günümüze evrilerek yaşamaya devam etmektedir.

Kültürün yaşamaya devam ettiği ve halk oyunlarının icra edildiği kültürel mekânlardan biride yörelere göre farklı isimler alan sohbet toplantılarıdır. Yörelere göre adları, sayıları, yaş sınırı, toplanma sıklıkları değişen, erkek gruplarının, belirli bir periyotta belli kurallar çerçevesinde bir araya gelerek sanal akrabalıklar kurdukları sosyal/kültürel ve ekonomik işlevli bu toplantılar SOKÜM tarafından 2010 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne “Geleneksel Sohbet Toplantıları” adı altında kaydedtirilmiştir. Geleneksel sohbet toplantıları; sıra gezmeleri, sıraname, barana sohbetleri, yaran, sıra yarenler, kürsübaşı sohbetleri, velime geceleri, cümbüş, delikanlı teşkilatı, gençler kurulu, gezek, keyf/ kef, muhabbet, oda teşkilatı, oturmah, sohbet, erfane olarak da adlandırılan, farklı yörelerde farklı sayıda erkek gruplarının yılın özellikle

kış aylarında ve belli kurallar çerçevesinde bir araya geldikleri, sosyal dayanışma işlevli toplantıların genel adıdır.²

Demirsipahi halk oyunları temsiline yer verilen bu geleneksel toplantıları *Türk Halk Oyunları*³ adlı kitabında “Oyunlu Türk Toplantıları” ana başlığında ele almıştır. 63 ayrı alt başlıkta anlatılan bu toplantılardan bir örnekte Demirsipahi şu şekilde bahseder. “Sohbet” toplantısı Çankırı’da ahiler arasında esnaf teşkilatına üye olan gençlerin düzenledikleri bir toplantıdır. “*Gençlere Yaran, seçilmiş olan yaşlı büyüğe yaranbaşı, buna yardımcı ikinci saygıdeğer büyüğe yaran kahyası toplantıya ise sohbet adı verilir. Sohbet yaranlar arasında yapılan gizli, yemekli, içkili içkisiz gece toplantısıdır.... Ahi olmayanlar bu toplantıya girmezler. ...Sohbet odası özel bir odadır. Ayrı olarak düzenlenir..., sohbeta çalgılar eşlik eder. ...Eski ocak ile yeni ocak sahibi oyuna kaldırılır. İkisi kalker karşılama biçiminde oynar* (Demirsipahi, 1975, s. 52-53).

Yıllardır Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde özellikle köy ve kasaba yaşamı içinde sosyal dayanışmayı, kaynaşmayı ve birlikteliği sağlayan bir örgüt olarak geleneğini devam ettiren toplantılardan biri olan “barana” Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Sözleşmesi’ne göre belirlenen Halkbilimi Kadroları’nın “Gösteri Sanatları” bölümünde “Barana Sohbetleri” olarak yer almaktadır (Oğuz, 2009, s. 135).

“Genellikle gençler ve yetişkinler arasında sosyal dayanışmayı sağlayan ve temelde sohbet ve eğlenceye dayalı bir geleneksel kültür unsuru olan barana, Türkiye’nin farklı bölgelerinde, ad olarak aynı olmakla birlikte, icra töreleri, sosyokültürel ortamı ve icra mekânları bakımından farklılık göstermektedir. Günümüzde, Türkiye’nin özellikle iki ayrı bölgesinde “geleneksel barana kültürü” yaşamakta ve yaşatılmaktadır. Balıkesir Dursunbey ve Konya’daki barana kültürü, işlevselliği ve icra töreleri bakımından birbirinden çok farklı değildir. Balıkesir’deki barana mekânlarına “konak” adı verilmektedir. İnsanların toplanıp sohbet edebileceği her hangi bir mekân ya da baranayı oluşturan kişilerin evlerinin bir odası konak olabilmektedir. Balıkesir Dursunbey’de barana, genellikle her hafta bir kez toplanır. Yatsı namazından sonra önceden kararlaştırılan evde/mekânda toplantı gerçekleştirilir. Kısa süren sohbetten sonra barana başının işaretleriyle müzik ve eğlence başlar. Söylenen türkülerin ardından oyunlar oynanır ve eğlence gece yarısına kadar devam eder” (Yakıcı, 2010, s. 95).

Halk oyunları temsiline ağırlık veren bir başka geleneksel toplantı “Erfene” toplantısıdır. “*Halk oyunları, genellikle Erfene toplantılarının*

² Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://aregem.kulturizm.gov.tr/TR,50995/geleneksel-sohbet-toplantilari.html> (Erişim tarihi, 2016)

³ Ayrıntılı bilgi için bakınız: Demirsipahi, Cemil “Türk Halk Oyunları”, 1975, İş Bankası Kültür Yayınları 148, Folklor Dizisi 2, Ankara

başında ortamı sohbe hazır hâle getirmek için icra edilir. Halk oyunlarını sohbe katılan herkes oynayamadığı için Dayıbaşı, usta sohbetçiler arasından oyunları iyi bilen kişileri seçerek halk oyunlarını müzik eşliğinde icra ettirir. Ortaya çıkanlar daha önceden birlikte bu oyunları oynamış ve tecrübe sahibi olmuş kişilerdir. Halk oyunlarının Erfene sohbetlerinin icrası esnasında misafirlere ve Yârenlere “Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.” anlamında ilk önce “Pamukçu Karşılması” oynanır. Diğer oyunlarda ise herhangi bir sıra bulunmayıp Dayıbaşı’nın isteği ve toplantının akışına bağlı olarak icra edilir. Halk oyunlarından “Pamukçu Karşılması”, “İkili Güvende Oyunu”, “Toplu Güvende Oyunu” ve “Pamukçu Bengisi Oyunu” her Erfene toplantısında icra edilmektedir. Bunların yanında çeşitli zeybekler ve çiftetelliler de yaygın olarak oynanmaktadır” (Atlı, 2015, s. 16).

Kültür ürünlerinin yeni mekân ve zaman diliminde yeniden üretilmesine ve şekillenmesine neden olan en büyük etkenlerden biri de Cumhuriyet sonrası kültürün yaşatılması ve yaygınlaştırılması için kurulan kurum ve kuruluşlardır. “Cumhuriyetin kuruluşundan 1960lara kadar halk danslarının kurumsallaşması ve yaygınlaşmasında Halkevleri, Köy Enstitüleri, Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Yapı Kredi Bankası Halk Oyunlarını Yayma ve Yaşatma Tesisi adlı kurumların 1960lardan sonra ise Folklor Kurumu, Türk Ticaret Bankası, Milliyet Gazetesi adlı kurumların ön plana çıktığı görülmektedir” (Cömert Ötken ve Kızmaz, 2014, s. 936). Halk oyunlarının yeniden üretilmesi, şekillenmesi ve temsilinde yukarıda bahsedilen geleneksel mekânların yanı sıra sahne sanatı olma yolunda ilerlemesine de ortaya çıkan bu kurum ve kuruluşların etkisi göz ardı edilemez.

Halk oyunlarının sahneleme sürecinde temsil edildiği ilk mekânlardan birisi Yapı Kredi Bankasının kurmuş olduğu Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi’nin düzenlediği Halk Oyunları bayramlarının yapıldığı İstanbul’da Açık Hava Tiyatrosu’dur.⁴ “Bu Tesisinin amacı Türkiye’deki bütün halk oyunlarını ve ilgili kültür ürünlerini araştırmak, arşivlemek, halk oyunları ile ilgili malzemeleri derlemek ve bunlarla ilgili kişilerden kadrolar kurmak, bunları topluma sunup bütün Türkiye’nin tanınmasına yardımcı olmaktır. 1967–68’lere kadar Anadolu’nun her yöresinde mahalli ekiplerin kurulmasına, oyunların toplanıp düzenli bir şekilde oynanmasına ve Türkiye’nin her yerinde, özellikle İstanbul’da açık hava tiyatrosu gibi bir mekânda bütün Türkiye’ye tanıtılmasına imkân sağlamıştır. Yapı Kredi Bankasının kurmuş olduğu bu tesisin ismi sonradan “Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Vakfı” olarak değiştirilmiştir. Vakıf yaptığı çalışmalar ile Türk Halk Oyunları’nı özellikle Anadolu’dan derleyerek, bütün orijinal

⁴ Yarışma 1954 yılında İstanbul Açık hava Tiyatrosunda gerçekleşmiştir.

ve geleneksel yapılarıyla birlikte topluma daha iyi takdim etme amacını hedef almıştır" (Değerli ve Ötken, 2006, s. 561-562).

Türk Halk Oyunları'nı özellikle Anadolu'dan derlenerek orijinal ve geleneksel yapılarıyla birlikte topluma daha iyi takdim etme amacını hedef alan bu kurumun seçtiği mekân olan "Açık hava Tiyatrosu", geleneksel icralarda köy meydanlarında, yaylalarda, açık alanlarda gördüğümüz, alışageldiğimiz ortamlardan pek de farklı olmayan, ancak seyirci faktörünü de dikkate alarak bir sahne konseptinin yakalanabileceği en uygun açık mekân olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halk oyunları bayramları ile başlayan sahne temsilleri, yarışmalarla devam etmiştir. Milliyet gazetesinin uzun yıllar düzenlemiş olduğu "Türkiye Liselerarası Müzik ve Halk Oyunları Yarışması"⁵, halk oyunları temsilini sahne yerine kapalı spor salonlarına taşıyarak belki de kültürel mirasımız olan halk danslarımızın spor olma yolunda ilk adımı atmasına vesile olmuştur. 1967 -1999 yılları arasında düzenlenen bu yarışmalar boyunca İstanbul spor ve sergi Sarayı⁶, halk oyunları denildiğinde akla gelen en önemli mekânlardan biri haline gelmiştir. Milliyet gazetesi ile başlayan ancak Millî Eğitim Bakanlığı ve günümüzde Türkiye Halk oyunları Federasyonu'nun düzenlemiş olduğu halk oyunları yarışmalarında vazgeçilmez temsil mekânları ne yazık ki kapalı spor salonları olmaya devam etmektedir. Spor salonlarının ortasına kurulan derme çatma sahne denemelerinin de, halk oyunlarının bir sahne sanatı olduğunun ve temsilinde daha saygın mekânları hak ettiğinin ortaya konma çabaları olarak görülebilir. Farklı kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen bu yarışmalar içerisinde Kültür Bakanlığı ve Sabancı Vakfının ortaklaşa düzenlediği ve 20 yıl süren Türkiye Halk Dansları Yarışması ise diğer yarışmalardan farklı olarak düzenlendiği illerde tiyatro sahnelerinde halk danslarının temsiline olanak sağlamıştır. Yarışmanın finalinin yapıldığı İstanbul'da ise kapatıldığı tarihe kadar Atatürk Kültür Merkezi büyük sahnesinde temsil imkânı bulan ekipler ve halk oyunları camiası için AKM önemli bir yer tutmaktadır.

Halkevleri ile başlayıp üniversitelerin halk oyunları bölümlerinin kurulması ile devam eden kurumsallaşma dönemi içinde önemli dönemeçlerden birisi de Devlet Halk Dansları Topluluğu ile başlayıp, Anadolu Ateşi, Şaman vb. profesyonel dans toplulukları ile devam eden sahne sürecidir. Bu süreçte 1975 yılında kurulan Devlet Halk Dansları Topluluğu Türkiye'de ve dünyada yaptığı çeşitli gösterilerde sahne aldığı saygın mekânlarla halk oyunlarının sahne üzerindeki temsiline katkıda

⁵ Milliyet Gazetesi yarışmaları hakkında daha kapsamlı bilgi için bk. Kızmaz, İlke, 2013, '1960-1980 Yılları Arasında İstanbul'da Halk Dansları Sözlü Tarih Çalışması' Yüksek Lisans Tezi

⁶ İstanbul Spor ve Sergi Sarayı, uzun yıllar İstanbul'un tek kapalı spor ve sergi salonu olma özelliğini sürdürdü. (1948-1988), 1988 yılında İstanbul Lütfi Kırdar Spor ve Sergi Sarayı olarak değiştirilen mekânın adı 1996 yılında İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı olarak yenilenmiştir.

bulunmuş ve diğer konularda olduğu gibi kendisini takip eden halk oyunları dernekleri ve diğer kuruluşlara rol model olmuştur.

SONUÇ

Yukarıda aktarılan örnekler bağlamında görülen odur ki “*bir geleneğin yaratıcısı, yaşatıcısı ya da aktarıcısı olan referans grubun üyelerinin bulunduğu her mekân ve zaman diliminde, bahsi geçen geleneğin yeniden üretimi söz konusu olabilir.*” (Gülüm, 2015, s. 91).

Geçmişten günümüze, gelenekselden moderne halk oyunları temsili ve bu temsilin gerçekleştirildiği mekânların gözle görülür bir değişim geçirdikleri ortadadır. Ancak geçirdiği değişimle birlikte statik olmadığı bir kez daha anlaşılan kültür yeni şekli ile yeni mekânlarda evrilerek yaşamaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- Cömert Ötken, N. ve Kızmaz, İ. (2014). Sözlü Tarih Denemesi: 1960-1980 Yılları Arasında İstanbul’da Halk Dansları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (34), 929-947.
- Değerli, F. ve Ötken, N. (2006). *Folklor/Folklore, Türk Dünyası Kültürü Atlası /A Cultural Atlas Of The Turkish World*. Bölüm IV, Cilt 2, (553-574). İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.
- Demirsipahi, C. (1975). *Türk Halk Oyunları*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erol, G. (2015). Yaratıcı Turizm - Halk Kültürü İlişkisi ve Yerelin Popülerleşmesi. *Millî Folklor*, 27 (105), 87-98.
- Evrin Ötken, Ö. (2011). Kültür Turizminde “Yöresel” Ve “Otantik” Olanı Sorgulamak Ve Tüketilmiş Mekânları Yeniden Üretmek Üzerine, *Turkish Studies*, 6 (4), 255-262.
- Gülnaz, Ç. (2013). Dede Korkut Hikâyelerinde Sembol Olarak Meydan. *Millî Folklor*, 25 (98), 73-86.
- Nebi, Ö. (2005). *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Oktay, B. (2009). Türk Kültüründe Eğlence ve Birlik Unsuru Olarak Düğünler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (10), 1-11.
- Öcal, O. (2007). Folklor Ve Kültürel Mekân. *Millî Folklor*, 19 (76), 30-32.
- Sagıp, A. (2015). Somut Olmayan Kültürel Mirasa Bir Örnek: Balıkesir Pamukçu Erfene Sohbet Toplantıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (40), 7-25.
- Yakıcı, A. (2010). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekânı: Konya Barana Odaları. *Millî Folklor*, 22 (87), 94-100.
- 27 Kasım 2014, <http://Aregem.Kulturturizm.Gov.Tr/Tr,50995/Geleneksel-Sohbet-Toplantilari.Html>.